

Nr 446.

Av herr **Mogård m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1950/51 till Stockholms och Göteborgs högskolor m. m.*

I proposition 165 angående anslag till Stockholms och Göteborgs högskolor har departementschefen för Stockholms högskolas del föreslagit en höjning av statsanslaget med 456 000 kronor till 2 028 000 kronor. Höjningen betingas till huvudsaklig del av medel för inredning och utrustning av lokaler för institutionerna dels för psykologi och pedagogik och dels för genetik samt av det nya bidraget till anordnande av en internationell engelskspråkig kurs. Däremot ha i fråga om personalorganisationer endast förhållandevis få förstärkningar föreslagits. Inte heller har *Kungl. Maj:t* nu ansett sig kunna borttaga eller nedsätta de höga terminsavgifterna för högskolans elever.

I de likalydande motionerna I: 279 och II: 357 utvecklades vid fjolårets riksdag närmare Stockholms högskolas ställning. Utan att nu återge eller till dags dato föra fram de statistiska uppgifter, som där lämnades, vilja vi endast framhålla, att Stockholms högskola, trots att medicinska och teologiska fakulteter saknas, årligen samlar ett med de båda statsuniversitetet fullt jämvärdigt antal nyinskrivna studenter, liksom att en betydande procent av dessa kommer från andra delar av Sverige än Stockholm med omgivning. (De fluktuationer, som högskolans kataloger visa när det gäller antalet närvarande studerande, sammanhånga — som framhölls i fjolårets motioner — med svårigheterna för högskolan att få in de för studenterna mycket dryga terminsavgifterna.) Likaså tävlar Stockholms högskola med det största statsuniversitetet, Uppsala, när det gäller antalet avlagda akademiska examina inom de fakulteter, som finnas vid de bägge lärosätena; i fråga om examina och disputationer inom den juridiska fakulteten har Stockholms högskola sedan åtskilliga år legat i täten. Över huvud taget har verksamheten vid Stockholms högskola visat en mycket stark expansion över hela linjen och särskilt inom den humanistiska avdelningen, vilken fått sin nuvarande omfattning tack vare 30—40-talens många utvidgningar. Såsom det framhölls i förra årets motioner måste det för hela vårt vetenskapliga liv vara till en utomordentlig vinning att fyra lärosäten kunnat byggas upp i vårt land; den högre utbildningen har därigenom kunnat decentraliseras till landets olika delar, och vårt land har

undgått de jätteuniversitet, som finnas bland annat i våra grannländer men från vilka man där sökt bli fri genom upprättandet av nya högskolor i andra delar av dessa länder. Det måste vara av den allra största betydelse att anhopningen av studerande ej blir så stor, att den personliga kontakten mellan dem och lärarna omöjliggöres.

Stockholms högskola, som ända till på sistone finansierats genom donationer och i viss utsträckning bidrag från staden, har liksom Göteborgs högskola till följd av krigets ekonomiska förändringar blivit nödsakad att begära det allmännas hjälp. Penningvärdets försämring har minskat fondernas värde, likaså räntesänkningen; möjligheten att nu erhålla donationer från enskilda har den nödtvungna skatteskärpningen i högsta grad inskränkt; terminsavgifterna, som redan i förhållande till övriga högre läroanstalter äro mycket betungande för studenterna, förslå nu för tiden ej långt; dessutom betingar forskningen numera helt andra belopp än förr, i synnerhet den naturvetenskapliga. Enligt 1948 års avtal mellan staten, Stockholms stad och högskolan ha också de bägge förra åtagit sig att svara för de utgifter, som inte täckas genom fondavkastning eller terminsavgifter, och enligt departementschefens uttalande till statsrådsprotokollet i följd vid avlåtandet av högskolepropositionen ha statsmakterna gjort till sitt program att successivt genomföra en upprustning vid högskolan, så att denna sättes i stånd att under bättre betingelser än hittills fullgöra sin stora uppgift som en vetenskaplig utbildnings- och forskningsinstitution.

De statsfinansiella svårigheterna ha emellertid hindrat statsmakterna från att genomföra upprustningen i det tempo, med vilket man på högskolehall vid avtalets ingående räknade. I jämförelse med statsuniversiteten, vilka genom beslutet särskilt vid 1947 års riksdag fingo sin organisation avsevärt förstärkt, har Stockholms högskola stora svårigheter att bemästra, när den har att lösa alla de undervisningsproblem som den stora studenttillströmningen och forskningens egen delvis nästan explosivt snabba utveckling framkalla. Departementschefen framhåller också i årets statsverksproposition att han är medveten om att ett starkt behov av upprustning föreligger. De allra mest trängande önskemålen, nedsättning eller slopande av terminsavgifterna och nya, vidgade eller modernare naturvetenskapliga institutioner, ha dock skjutits på framtiden, likaså en förstärkning inom vissa ämnen av lärarkrafterna. Motionärerna äro angelägna att ge departementschefen allt erkännande för vad som redan gjorts eller ställts i utsikt och inse väl, att högskolan i nuvarande ekonomiska läge måste finna sig i att se sina hjärteangelägenheter vägda mot de knappa statsfinansiella tillgångarna. Med tanke på alla de reduceringar, som i årets statsverksproposition gjorts över hela linjen och vari olika verk och institutioner måst finna sig, vilja vi i år inte ifrågasätta någon egentlig rubbning av den nu förevarande högskolepropositionens ram. Under erinran om att högskolestyrelsens förslag, som dock inte innebar något fullt

förverkligande av de på sin tid tillkallade högskolesakkunnigas s. k. etapp I, skulle ha krävt en höjning av anslaget till högskolan med i det närmaste en miljon kronor utöver vad som nu äskas, anse vi emellertid högskolans behov i två hänseenden så trängande, att vi finna det nödvändigt att vädja till riksdagen.

Wenner-Grens institut. Till Wenner-Grens institut för experimentell cellforskning begärde högskolans styrelse att det nu utgående klumpanslaget på 50 000 kronor borde ersättas med att vissa tjänster uppföras å högskolans stat och institutet därutöver tilldelas ett årligt materielanslag. De ifrågasatta tjänsterna utgjordes av två laboratorbefattningar, en tjänst som försöksassistent (Ce 18), en tjänst som laboratoriebiträde (Ce 11) och en tjänst som kanslibiträde (Ce 11). Materielanslaget begärdes till ett belopp av 25 000 kronor. Universitetskanslern förordade inrättandet av de bägge laboratorbefattningarna jämte en tjänst som laboratoriebiträde, tillhoppa 37 118 kronor, jämte ett materielanslag å 21 000 kronor. Kungl. Maj:t har emellertid i statsverkspropositionen stannat vid ett klumpanslag, såsom hittills uppgående till 50 000 kronor.

Redan i propositionen återges institutionschefens, professor Runnström, utförliga motivering för behovet av att de angivna fasta tjänsterna inrättas. Härutöver må följande framhållas.

Vid Stockholms högskola har Wenner-Grens institut för experimentell biologi grundats med hjälp av svenska donatorer, främst direktör Axel Wenner-Gren. Även Rockefeller Foundation har lämnat bidrag till byggnad, inredning och drift. Institutets organisation avsåg att ge ökade möjligheter särskilt för sådana grenar av experimentell biologi, som betjäna sig av kemiska och fysikaliska metoder. Denna forskning skulle också belysa vissa frågor, som äro av betydelse för medicinen. En av institutets fem avdelningar — den för ämnesomsättningsforskning — har mer speciell anknytning till kliniskt arbete. Vid andra avdelningar utföras även arbeten inom olika grenar av bioteknik.

Wenner-Grens institut har under en något mer än tioårig verksamhet otvivelaktigt förvärvat anseende både inom och utom vårt land som ett synnerligen aktivt forskningscentrum. På några olika områden har där utförts ett pionjärarbete för forskningen inom vårt land. Ej minst är detta fallet, när det gäller begagnandet av isotoper som spårämnen vid studiet av ämnesomsättningen hos organismer. Sedan flera år studera sålunda docent Gösta Ehrensvärd och hans medarbetare vid avdelningen för fysiologisk kemi med hjälp av kolisotoper de olika aminosyrornas och äggviteämnenas uppbyggande hos mikroorganismer och lämna därigenom viktiga bidrag till kannedomen om hur levande substans uppbygges. Vid avdelningen för ämnesomsättningsforskning studeras bland annat med hjälp av radioaktivt fosfor den ämnesomsättning, som ger energien för de uppbyggande processerna inom organismerna. Detta arbete utföres framför allt

av docent Olov Lindberg och hans medarbetare. De båda gruppernas arbeten komplettera varandra på ett lyckligt sätt, och ett givande samarbete har kommit till stånd mellan dem liksom även med andra forskargrupper inom institutet.

Både Ehrensvärds och Lindbergs arbeten ha blivit internationellt uppmärksammade. Detta har för docent Ehrensvärds vidkommande bland annat visat sig genom att han två gånger inbjudits till Förenta staterna för att vid olika forskningscentra redogöra för sina arbeten. Ävenså har han från samma land erhållit synnerligen förmånliga anbud. Från Columbia University har han erbjudits en självständig befattning. Han skulle därvid ha rättighet att medtaga några av sina medarbetare. Även från Oak Ridge, en av atomforskningens högborgar, har docent Ehrensvärd erhållit anbud. Slutligen har Rockefeller Foundation lämnat honom ett understöd av 12 000 dollar för tre år för att han skall bli i tillfälle att från Amerika inköpa isotoper, respektive apparatur, nödvändig för hans isotoparbeten. Rockefeller Foundations representanter ha emellertid i samband med anslagsbeviljandet framställt som önskemål, att åtgärder vidtas för att Ehrensvärd skall knytas till Stockholms högskola fastare än vad hittills varit förhållandet. Om så ej sker, skulle fortsatt anslag riskeras.

Docent Lindberg har erhållit en viktig del av sin utbildning hos nobelpristagaren professor Cori i St. Louis. Han har också vid flera tillfällen erhållit anbud om befattningar i Amerika, exempelvis från universiteten i Nebraska och Utah samt senast från ett nygrundat institut för biologisk isotopforskning i Iowa.

De båda laboratorbefattningar, som av Stockholms högskolas styrelse föreslagits inrättade vid Wenner-Grens institut och som även tillstyrkts av universitetskanslern, avsågo framför allt att bereda en fastare ställning vid Wenner-Grens institut åt docenterna Ehrensvärd och Lindberg (födda 1910 respektive 1914). Om så ej sker är det stor fara, att dessa båda högt förtjänta forskare — som för närvarande endast åtnjuta otillräckliga arvodesersättningar — nödgas lämna vårt land, något som skulle vara till utomordentligt stor skada ej blott för den organisation, som långsamt byggts upp vid Wenner-Grens institut, utan även för svensk biologisk forskning i dess helhet. Det må nämnas, att båda de nämnda docenterna även gjort en betydande insats genom de impulser och den hjälp de givit talrika andra studerande och forskare, särskilt när det gällt isotopteknikens tillämpning inom olika områden, medicin, teknik och jordbruk. I själva verket bedriva båda en betydande, men helt oavlönad konsultverksamhet. Även för undervisningen är såväl docent Ehrensvärd som docent Lindberg av stor betydelse. De ha ofta handlett eller hjälpt till att handleda studier för licentiatexamen liksom också för filosofie eller medicine doktorsgrad. Även den elementära undervisningen ha de båda forskarna

ofta berikat genom deltagande i seminarie- och proseminarieövningar. Båda äro synnerligen skickliga föreläsare och föredragshållare.

Det må hänvisas till att en laboratorbefattning i fysiologisk kemi föreslogs redan 1945 av den naturvetenskapliga forskningskommittén i dess betänkande nr 1 samt att inrättandet av laboratorbefattningen i ämnesomsättning föreslogs av medicinska högskolornas organisationskommitté år 1946. Detta senare förslag vittnar ju för övrigt om den betydelse för medicinsk forskning som kommittén tillmätte arbetet vid Wenner-Grens institut. Redan vid nämnda tidpunkter ansågos docenterna Ehrensvärd och Lindberg som självskrivna till de föreslagna befattningarna.

Med hänsyn till ovanstående synes det vara synnerligen angeläget, att de båda av Stockholms högskolas styrelse föreslagna laboratorbefattningarna komma till stånd. I stället för klumpsumman å 50 000 kronor föreslå vi att två laboratorbefattningar inrättas vid Wenner-Grens institut, den ena i fysiologisk kemi, den andra i ämnesomsättningsforskning, samt att dessutom 21 000 kronor beviljas till materielanslag för hela institutet. Den sammanlagda kostnaden skulle på detta sätt endast med omkring 3 000 kronor överstiga propositionens förslag i denna del.

Vissa lärartjänster. De förstärkningar av lärarkrafterna, som högskolans styrelse begärt, avsågo bland annat sådana ämnen, som med hänsyn till bristen på läroverkslärare och skolväsendets förestående reformering måste just nu tillmätas särskilt stor vikt. I ett par fall — främst engelska språket och fysik — har departementschefen tillmötesgått högskolans mest trängande önskemål; i andra fall ha högskolans petitaframställningar över huvud taget inte omnämnts. Vi vilja sålunda blott nämna att högskolan — som i förhandenvarande ekonomiska läge och av andra skäl inte ansett sig nu böra begära dubbling av professurerna i nordiska språk och litteraturhistoria — ingivit förslag om inrättande av preceptorat i dessa ämnen för en tid av tre år för att underlätta vederbörande professorers allt mer stigande och maktpåliggande arbetsböda. Även i ämnet botanik har en av professorerna ställts inför en inte rimlig arbetsböda. Då dessa ämnen inom sina områden inta en nyckelposition för lärarutbildningen finna vi det ligga ej blott i studenternas utan även i hela skolväsendets intresse att den akademiska undervisningen just i dessa ämnen provisoriskt erhåller sådan förstärkning vid högskolan att ingen trång sektor eller »flaskhals» uppstår.

Vad först *botaniken* beträffar, har högskolan numera två ordinarie professorer, en särskilt i fysiologi och anatomi samt en särskilt i morfologi; dessutom uppehåller föreståndaren för Vetenskapsakademiens bergianska stiftelse undervisning särskilt i växtsystematik och växtgeografi mot ett årligt arvode å 4 000 kronor. Nedanstående schema — byggt på uppgifter tagna ur statsliggaren — visar den ena botaniska underdisciplinens —

den systematisk-morfologiska botanikens — personalstater vid institutionerna i Uppsala och Lund, jämförda med motsvarande stat vid högskolan:

	Stockholm	Uppsala	Lund
Föreståndare (professor)	1	1	1
adjungerad speciallärare (professor) ¹	1 ¹	—	—
laborator	—	1	1
museiintendent ²	—	1 ²	1 ²
docentstipendiat	—	1	2
biträdande lärare	—	—	—
förste assistent	—	1	1
andre assistent	—	—	—
förste amanuens	1	2	2
andre amanuens	—	—	1
laboratoriebiträde	—	1	1
kansli- eller kontorsbiträde	—	1	1

Härtill komma tredje amanuenser i Uppsala och Lund, vilka tjänster icke äro specificerade på läroämnena i statsliggaren.

Ovanstående sammanställning visar tydligt, hur Stockholms högskolas institut för morfologisk botanik lider av personalunderskott.

För läsåret 1949/50 hade Stockholms högskola en laborator, vilkens kursundervisning — omkring 300 kurstimmar per år — var en absolut nödvändighet för undervisningen. Denna undervisning var vidlyftigare än vad som numera fordras av laboratorerna vid statsuniversitetet och Stockholms högskola. När enligt riksdagens beslut en särskild professur i morfologisk botanik inrättades fr. o. m. den 1 juli 1949, drogs laborator-tjänsten in. Högskolestyrelsens förslag om en tjänst som biträdande lärare i laboratorns ställe föranledde emellertid ingen åtgärd. Följden härav blev katastrofal för den elementära undervisningen på de botaniska institutionerna. Dessa förlorade ungefär 300 kurstimmar per läsår eller, om den nye professorn övertar 50 timmar av den elementära undervisningen, 250 kurstimmar, motsvarande ungefär hälften av hela den sammanlagda kursövningstiden vid institutionerna. Svårigheterna att ordna undervisningen ha ytterligare ökat genom att botanikstudenterna begärt — på samma sätt som i Uppsala och Lund — att en floristisk sommarkurs skall anordnas; detta önskemål har blott kunnat realiseras genom att professorn måste göra intrång på övrig undervisningsskyldighet. Kursundervisningen har under det gångna läsåret kunnat fullgöras endast dels tack vare att professorn i ämnet, till men för sin egen forskning, åtagit sig större undervisnings-

¹ Här avses professor bergianus. Då han till följd av sitt arbete vid Bergianska trädgården är förhindrad att delta i undervisningen såsom kursledare, ersätter han varken laborator eller biträdande lärare.

² Personal, som är knuten till museerna och de botaniska trädgårdarna i Uppsala och Lund, upptages icke i översikten mer än i de fall, där den jämväl har undervisningsskyldighet. Viss undervisning handhaves av museiintendenterna i Uppsala och Lund.

skyldighet än som åligger honom, dels genom att materialanslaget måst tas i anspråk för anställande av extra arbetskraft. Professorn i botanik, särskilt morfologi, har sålunda till följd av denna frivilliga extra arbetsbörda haft en undervisning bestående av två föreläsningar per vecka, kryptogamologikursen (120 timmar), floristikkursen (21 dagar) och ledandet av specialundersökningar. Ändock har det inte varit de botaniska institutionerna möjligt att mottaga mer än 16 studenter, trots att tillgängligt lokalutrymme eljest medger 22. Då botanik ingår i läroverkens biologiundervisning äro restriktionerna vid intagningarna givetvis av stort ohägn för rekryteringen till lärarbanan. Under läsåret ha 12 à 15 inträdessökande måst avvisas. Någon filosofie licentiat som kursledare på de gamla villkoren torde inte under nästa läsår stå till buds, och att använda materialanslagen till ett annat ändamål än det avsedda måste gå ut över institutionernas forskningsintressen. Sker inte någon förstärkning av lärarkrafterna måste vissa kurser inställas och nya restriktioner för intagningen införas.

Den morfologiska institutionen är sålunda i oundgängligt behov av den tjänst som biträdande lärare, vilken högskolan för två år sedan begärde. Även om denna tjänst skulle inrättas, kommer högskolans läraruppsättning i botanik att vara mycket begränsad i jämförelse med statsuniversitetens.

Inom *litteraturhistorien* utgjorde antalet nybörjare i ämnet vid början av 1930-talet inte fullt 30 per år. Hösten 1949 var motsvarande siffra drygt 60. Antalet högre examina utgjorde under tiden 1930—39 21 licentiatexamina och 7 disputationer samt under tiden 1940—49 25 licentiatexamina och 18 disputationer. Även på detta område har en tydlig ökning ägt rum. De disponibla lärarkrafterna utgjorde 1930 en professor samt en arvodesavlönad docent med en tjänstgöring av en veckotimme. År 1945 utbyttes den sistnämnde mot en docentstipendiat. Under innevarande läsår har ämnet tillfälligt kunnat disponera över ytterligare ett docentstipendium, vilket dock inte under vårterminen inneburit någon lärarförstärkning, då en länge arbetstyngd docent beretts en s. k. sabbatstermin för vetenskaplig forskning. Lärarkrafterna ha alltså långt ifrån ökat i proportion till det stigande studentantalet och måste för närvarande anses avgjort otillräckliga. För professors vidkommande kräver det höga antalet studerande på de högre stadierna att han ägnar stor tid åt deras handledning; i intet annat ämne vid högskolan har så stort antal licentiand- och doktorandstipendier utdelats som i litteraturhistoria. Det begränsade antalet seminarietimmar ger icke något som helst mått på denna professors arbetsbörda. Härtill kommer hans övriga undervisningsskyldighet — vetenskapliga föreläsningar såväl som direkt kursundervisning med stort antal deltagare — samt examinationen, som givetvis står i direkt proportion till antalet studerande på samtliga stadier. För den till ämnet fast knutne docentstipendiaten ha i viss mån likartade konsekvenser följt

av det stora antalet studerande på samtliga stadier. För den till ämnet fast knutne docentstipendiaten ha i viss mån likartade konsekvenser följt av det stora antalet studerande på det lägre stadiet. Visserligen är docentstipendiatens tjänstgöring i veckotimmar räknat maximerad, men samtliga studerande skola fullgöra sina proseminarieuppgifter, och med proseminarier på sammanlagt 70—80 deltagare, varav över hälften fullgör uppgifter varje läsår, blir denna tjänstgöring betungande. Härtill kommer att det höga antalet deltagare i proseminarierna är en kännbar olägenhet för studenterna; från deras sida har yrkats på att deltagarantalet skulle maximeras till 15. Docentstipendiaten har vidare årligen haft viss kursundervisning.

Lärarkrafternas otillräcklighet kan indirekt belysas genom jämförelse med universiteten i Uppsala och Lund. Antalet studerande uppges i Uppsala vara detsamma som i Stockholm, i Lund något lägre. Vid vartdera av universiteten disponerar ämnet litteraturhistoria över två professorer och två docentstipendiater (härtill komma i Uppsala en amanuens samt under innevarande läsår en tillfällig tredje docentstipendiat). Relativt sett är tillgången på lärarkrafter såväl i Lund som i Uppsala mer än dubbelt så stor som i Stockholm.

Följderna av de rådande förhållandena i Stockholm torde kunna sammanfattas på följande sätt: trots lärarnas bemödanden torde studenternas legitima krav på en mera individuell handledning i varje fall icke på det lägre stadiet kunna tillgodoses i full utsträckning. Detta måste i sin tur verka förlängande på studietiden. Lärarna å sin sida bli likafullt alltmera upptagna av sin lärargärning och få allt mindre tid över till forskning.

I belysning av vad som ovan anförts framstår det som ett trängande önskemål att ämnet litteraturhistoria vid Stockholms högskola tillföres minst en ny permanent lärarkraft. Med hänsyn till att undervisningens behov är det primära torde därvidlag en biträdande lärare vara att föredraga framför en docentstipendiat.

Vad slutligen *nordiska språk* beträffar bör först nämnas att undervisningen vid Stockholms högskola fullgöres av en professor och en docentstipendiat, varjämte kurser i stilistik och fonetik anordnas; för lektorsundervisningen i norska och danska svarar Föreningen Norden. Till jämförelse kan nämnas att både Uppsala och Lunds universitet ha tre professorer, två docentstipendiater, tre lektorer samt flera forskningsinstitut med vetenskaplig personal. Licentiatseminariet vid Stockholms högskola torde inte vara mindre än vid de bägge statsuniversiteterna.

I nordiska språk gör sig vid högskolan behovet av extra lärarkrafter starkt kännbart, särskilt av det skälet att det långt övervägande flertalet av de studerande på lågstadiet läsa ämnet som det första, sålunda närmast efter studentexamen och omedelbart efter inskrivningen vid högskolan. Flertalet elever på detta stadium äro inte inställda på fria självstudier

och behöva tas om hand för vägledning. Naturligtvis gäller denna svårighet i viss mån för alla ämnen, men den måste framträda särskilt i ett ämne som nordiska språk; i de moderna språken, vilka såsom ämnen stå närmast nordiska språk, löser sig frågan enklare genom lektorsundervisningen, som ju kommer skolans för eleverna välkända arbetssätt rätt nära. I nordiska språk såsom ett typiskt nybörjarämne borde till båtнад för studenterna övergången från skola till universitet underlättas genom att vissa delar av kursen kunde genomgåas under övningar, eventuellt i förening med examinationer. Härigenom skulle en förkortning av studietiden för många kunna vinnas. För närvarande saknar högskolan dock erforderliga lärarkrafter härför.

När det gäller de högre studierna, med deras licentiatseminarium på cirka 20 deltagare, sakna de arbetstyngda professorerna möjlighet att hålla kontakt med dessa och följa deras arbeten i den utsträckning, som skulle krävas. Det normala är emellertid endast en à två licentiatexamina per år; många fil. magistrar lockas nämligen av arbetsmöjligheterna i Stockholm till tjänster vid sidan av studierna och fullfölja härvid ofta inte sina planer på fortsatta studier. Mycket beror dock härvid på lärarens tid att ägna licentianderna eller doktoranderna sitt intresse.

Här tillkommer en omständighet av stor vikt. Nordiska språk är, naturligt nog, ett i hög grad omfattande och vittförgrenat ämne. Dit höra bland annat nysvensk grammatik och stilistik, språkhistoria, folkmål, ortnamn, edda- och sagoforskning, språk teori, fonetik och allmän grammatik. Vid Stockholms högskola skall en enda professor besörja allt, numera med biträde av en docent. Vill man bibehålla elevernas frihet att välja studieområde och avhandlingsämne efter håg och intressen, kräves ovillkorligen en förstärkning av lärarpersonalen. En biträdande lärare med full vetenskaplig kompetens synes för tillfället vara den bästa lösningen.

Gemensamt för alla de tre nämnda nödställda disciplinerna är att de representera centrala ämnen vid lärarutbildningen. Det måste vara ett allmänt samhällsintresse att studietiden för ämbetsexamen förkortas och studiekostnaderna därmed förbilligas. Med tanke på gymnasiernas behov av kvalificerade lärare är det också angeläget att antalet licentiatexamina ökas och att det många gånger utmärkta elevmaterialet bättre än hittills kunnat ske vid högskolan tillvaratas för högre studier. Åtgärder, som främja dessa syftemål, äro ägnade att bidra till att minska den lärarbrist, som nu råder och som i framtiden kan befaras inte avta.

Enligt motionärernas mening erfordras i de tre ämnena biträdande lärare uti vart och ett av dem för att hjälpligt komma över de nuvarande svårigheterna. Med hänsyn till att riksdagen, erkännande detta behov, ändock måhända känner sig tveksam om inrättande av dessa tre nya tjänster på initiativ av enskilda motionärer, vilja vi föreslå att riksdagen nu anvisar ett belopp av tillhoppa förslagsvis 34 000 kronor att i enlighet med kanslerns

beprövande användas till en provisorisk förstärkning av lärarkrafterna i botanik, litteraturhistoria och nordiska språk under budgetåret 1950/51. Fråga om uppförande av dessa tjänster som biträdande lärare på högskolans stat skulle således lämpligen kunna anstå tills Kungl. Maj:t och riksdagen vid nästa års riksdag bli i tillfälle att pröva högskolans petita för budgetåret 1951/52.

Under betonande av att vi trots det statsfinansiella läget ansett oss icke kunna underlåta att i här berörda frågor påkalla denna relativt sett mindre betydande ökning av anslaget till Stockholms högskola hemställa vi,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 165 ville vad Stockholms högskola beträffar besluta

dels att det av Kungl. Maj:t begärda anslaget å 50 000 kronor till Wenner-Grens institut måtte så förändras, att tvenne laboratorbefattningar inrättas, den ena i fysiologisk kemi och den andra i ämnesomställningsforskning, och att till materiel anvisas 21 000 kronor, sammanlagt i runt tal 53 000 kronor;

dels att till provisorisk förstärkning av lärarkrafterna i morfologisk botanik, litteraturhistoria och nordiska språk anvisas ett anslag å 34 000 kronor, att disponeras efter universitetskanslerns beprövande.

Stockholm den 13 april 1950.

Bertil Mogård.

Karl Wistrand.

Ebon Andersson.

Ture Nerman.